Deltacommissaris

> Retouradres Postbus 90653 2509 LR Den Haag

Minister van Infrastructuur en Waterstaat
V.P.G. (Vincent) Karremans LL.M, MSc
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Deltacommissaris
Postbus 90653
2509 LR Den Haag

Onze referentie
DC-2026/2096

Bijlage(n)
Deltaprogramma 2027

Datum 21 juli 2026
Betreft Aanbieding *Deltaprogramma 2027: Van maakbaar naar weerbaar*

Geachte minister,

Met veel plezier bied ik u hierbij mede namens de partners van het Nationaal Deltaprogramma het Deltaprogramma 2027 aan. In het Deltaprogramma 2027 staan we dit jaar niet alleen stil bij de voortgang die we boeken met de maatregelen voor een klimaatbestendige toekomst van ons land. Met de zesjaarlijkse herijking die de basis vormt van dit Deltaprogramma maken we ook de balans op. Zitten we nog op koers? Waar en hoe moeten we gegeven de nieuwe inzichten onze aanpak bijstellen?

Op weg naar een nieuwe werkelijkheid
Met deze tweede herijking van het Deltaprogramma laten we de fase achter ons waarbij we dachten dat het technisch watermanagement alles kon oplossen. We gaan een nieuwe werkelijkheid in. Nederland is sinds de bouw van de Deltawerken de best beveiligde delta ter wereld. Daar mogen we trots op zijn. Het veranderende klimaat - de stijgende zeespiegel, de verzilting en de toenemende weersextremen - stelt ons voor nieuwe uitdagingen. We worden ingehaald door de snelheid waarmee de verandering van het klimaat wordt ingezet. De opgaven worden groter, het gaat sneller en heviger dan we eerder voor mogelijk hielden. Dat vraagt om tijdige actie, nationaal en regionaal. Het gaat van iedereen een bijdrage vragen financieel en in slagkracht. Dat besef was mede aanleiding voor mijn advies vorig jaar om een bestuurlijke verkenning te entameren die zich buigt over de langetermijn financiering van onze (water)veiligheid en de daartoe benodigde uitvoeringskracht. Dit ook in opmaat naar de vervanging van de Deltawerken waarvoor ons land op zeker moment in de toekomst gesteld staat. In het licht van de stijgende opgaven vind ik het als deltacommissaris zeer zorgwekkend dat de budgetten nu al niet toereikend zijn en dat het tekort ook na 2040 toe lijkt te nemen. Ik breng dat nogmaals met urgentie onder uw aandacht.

Ook buiten de wereld van de waterprofessionals groeit gestaag het besef dat we hier alleen een vitale samenleving kunnen hebben als we ons aanpassen aan het veranderend klimaat. Het is aan de politiek om tot afwegingen te komen: welke risico’s vinden we acceptabel, hoeveel inzet willen we met elkaar plegen om risico’s voor te blijven en hoe verdelen we de lasten.

Het Deltaprogramma 2027 geeft tevens uitvoering aan de afspraak in uw regeerakkoord '*Aan de slag: Bouwen aan een beter Nederland*'[1] om de deltabeslissingen te herijken. De volgende fase vraagt om water en bodem gestuurde keuzes in het ruimtelijk, economisch en ecologisch domein.

Adviezen

Onze missie heeft meer kans van slagen als we in de samenleving het besef terugbrengen dat we ooit in een moerassig gebied aan zee zijn gaan wonen. Dat heeft ons veel gebracht: handel, voedsel, prachtige steden en een bloeiende economie. Maar het is geen gratis ritje, de keerzijde toont zich de laatste jaren steeds vaker: huizen die verzakken, een landbouw die te maken krijgt met verzilting, droogte en overvloedige regenval, heftige neerslag die tot schade en zelfs ontwrichting kan leiden en natuurdoelen die in een veranderend klimaat onder druk komen te staan.

Mijn **eerste advies** is een start te maken met een brede beweging die dit besef weer laat landen in brede delen van de samenleving. Niet belerend, niet politiek gestuurd, maar informatief en objectief. Alleen als we onze geschiedenis kennen en weer doorleven dat we op een uniek maar oh zo kwetsbaar stukje aarde wonen kunnen we de toekomst ten volle in de ogen kijken. Dat vraagt om de inzet van 18 miljoen deltawerkers. De partners van het Deltaprogramma dragen graag bij aan het consistent uitdragen van die boodschap.

Onze kennis en ervaring over het werken met water is wereldberoemd, maar de opgaven waar we voor staan vragen om een gerichte kennisagenda waarbij wetenschap, beleid en praktijk elkaar goed weten te vinden. Het gaat daarbij om wetenschappelijke en praktische kennis. Wat kunnen we in Europa nog zelf en waar zijn we afhankelijk van landen buiten de EU, bijvoorbeeld als het gaat om het intellectueel eigendom van de pompen die we nodig hebben? En is het moment niet aangebroken dat we het monitoren van de AMOC (mogelijk stilvallen van de warme Golfstroom) binnen Europa borgen en niet langer afhankelijk maken van incidentele bijdragen van enkele landen. Mijn **tweede advies** is daarom te investeren in een kennis-ecosysteem waarbij de inzet zich richt op de opgaven waar we voor staan. Ik ervaar veel bereidheid bij kenniswerkers, beslissers en ondernemers om in gezamenlijkheid te werken aan zo'n agenda. Vanuit mijn verantwoordelijkheid wil ik daar graag aan bijdragen met de betrokken (kennis)partners.

De nieuwe werkelijkheid gaat aan niemand voorbij. Een belang kan niet voor zichzelf spreken. In dat kader heb ik nog een **derde advies**: steeds vaker bereiken mij signalen van experts die aangeven dat sommige natuurdoelen niet volhoudbaar zijn in het klimaat van de toekomst. Dat vraagt in mijn ogen om een tijdige doordenking van de vraag hoe onze ecosystemen van de toekomst eruit moeten of kunnen zien. Daar liggen kansen: met onze Deltanatuur vervullen we een cruciale rol voor tal van soorten vogels en vissen als onderdeel van een veel groter ecosysteem. Dat vergt ook een tijdig en positief gesprek met 'Brussel': hoe kunnen we in een veranderend klimaat toewerken naar een grensoverstijgende ecosysteembenadering en van Natura 2000 komen tot een Natura 2100-agenda.

[1] Regeerakkoord 2026-2030, Kamerstukken II 2025/2026, 36848 nr. 31

Deltacommissaris

Datum
21 juli 2026

Onze referentie
DC-2026/2096

Met het voorliggende Deltaprogramma 2027 markeren we het nieuwe hoofdstuk in onze rijke watertraditie. Het gevecht tegen het water veranderen we in een samenspel met het water. Overal in het land zie ik bestuurders, ondernemers, maatschappelijke organisaties en burgers die deze bocht hebben ingezet. Het geeft mij het vertrouwen dat we in ons land een mooie klimaatbestendige toekomst tegemoet kunnen zien.

Hoogachtend,

Persoonsgegevens

Prof. dr. J.C. (Co) Verdaas
Regeringscommissaris voor het Deltaprogramma